

Coperta, prezentare grafică,
macheta și tehnoredactare:
Romulus VULPESCU

Ilustrațiile:

Acuarele și desene din

L'Album de la Guerre, 1914-1919,
Paris, L'Illustration, 1923, 2 volumes.

Fotografii din

Războiul pentru întregirea Neamului,
București, Muzeul Militar Național,
1916-1919.

Culegere și paginare computerizată:
Tipografia «Bucureștii Noi».

© Copyright by
Ileana VULPESCU
și
Editura TEMPUS

**ileana
vulpescu**

CARNETUL DIN PORT - HART

roman

1998

84 - 127

IOG CAPITOLUL

5 - 83

UNU CAPITOLUL

LIBRIS CARTE

САРТІЕ ЪЪЪОПІКЪ

388 - 475

САРТІОПІКЪ ПІКІЕ

128 - 268

САРТІОПІКЪ ПІКІЕ

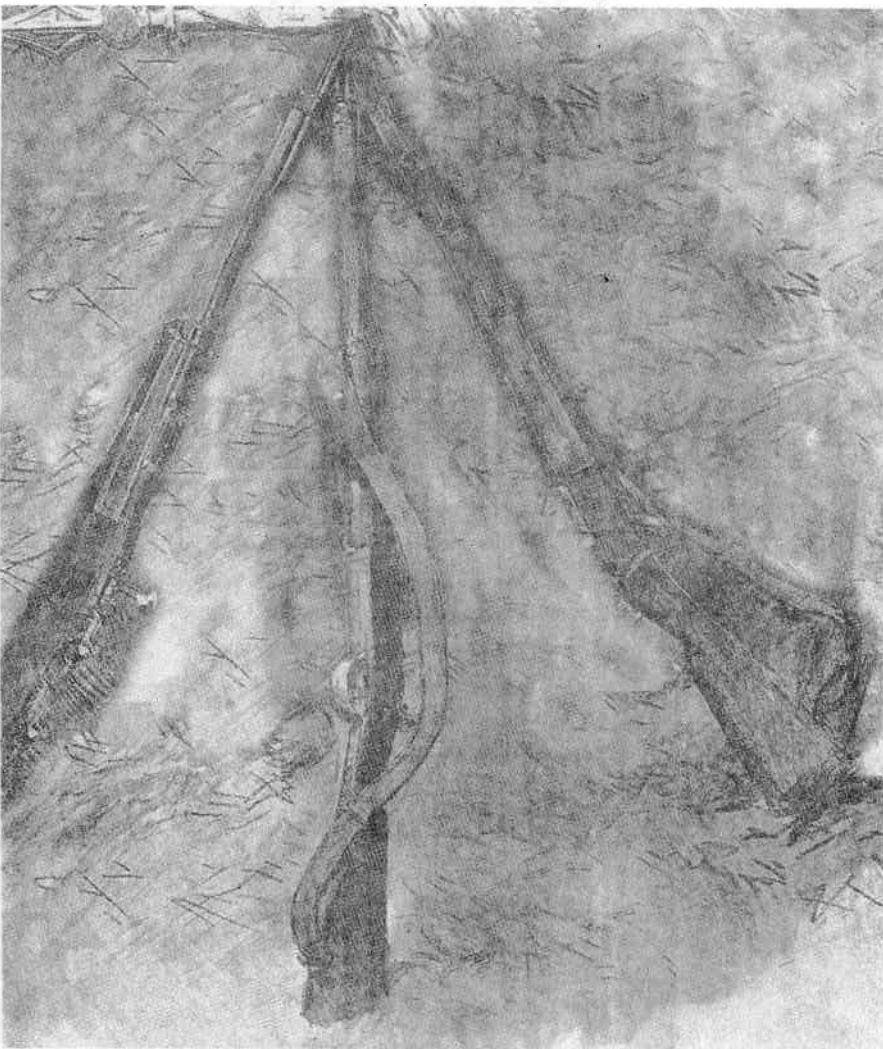
269 - 311

САРТІОПІКЪ ПІКІЕ

312 - 355

САРТІОПІКЪ ПІКІЕ

356 - 387

CAPITOLUL

UNU

Asemenea multor specialiști din generația lui, profesorul doctor Daniel Șerban avea o bună formație de generalist, ceea ce-l făcea să procedeze și la policlinica specială, cu plată, cum procedase o viață în spital: să nu trimită bolnavul de la Ana la Caiafa, adică să nu-l poarte din doctor în doctor, când el însuși știa și putea să-l îngrijească, și-n cazul când nu era vorba de-o problemă chirurgicală.

Pacientul care se afla în fața lui — un băiat de aproape șaptesprezece ani, însoțit de maică-sa — ajunsese din întâmplare la «doctorul Șerban», cum îi plăcea profesorului să i se spună. Băiatul reținuse în ajun bon la «boli interne». Se prezentase a doua zi la consultație, dar internistul lipsea. La „Informații” voiau să-i restituie banii. Îngrijorată de durerile de spinare pe care le-avea băiatul, mamă-sa a rugat să se transfere bonul la un alt medic; la cine credea asistenta de la „Informații”.

Trecută de vârsta pensionării, muncind încă, pentru a-implini douăzeci și cinci de ani de salarizare, Aglae «de la „Informații”» ținea cu medicii bătrâni, locul întâi în preferințele ei ocupându-l profesorul Șerban, cu care lucrase ani de zile-n spital, la sala de operații. Ea ținea cu doctorii de pe vremea când același ți se uita și-n nas, și-n gât, și-n urechi. «Nu ca acum: cu piciorul drept te duci la un doctor, cu stîngul — la altul». «Dacă n-om ține noi bătrînii unii cu alții, cine să țină domnu' doctor?». «Aglăițo, dumneata ești un copil pe lingă mine, așa că nu te da cu bătrînii», restabilea profesorul Șerban adevărul, știindu-se cu-aproape douăzeci de ani mai vîrstnic decît Aglae. Copil născut la țară. Aglae socotea omul trecut de cincizeci de ani bătrîn. Cu picioare scurte și groase, cu fundul gogoneț cam în vine, cu privirea nițel încrucișată, într-un obraz care nu era urît, Aglae nu se ținuse de frumoasă nici la tinerețe. Aparținea primei promoții de asistente medicale, ieșită de pe băncile liceului sanitar, înființat după Reforma Învățămîntului. Terminase cu 10 liceul, într-o perioadă cînd absolvenții cu 10 intrau fără examen de admitere la facultăți. Părinții ei, țărani, aveau opt pogoane-n cîmp și două pogoane de vie. Pogoanele-astea două-i duseseră-n rîndul chiaburilor. Și uite-așa, Cergan Aglae nu fusese primită la Facultate. Rămăsese asistentă. Între timp, colege-ale ei, care n-avuseseră două pogoane de vie, ajunseseră doctorițe. Unele, după ce se bătuseră cu pumnii-n piept, în elanuri de-adeziune și de fidelitate, se răspîndiseră prin cele cinci continente. Avuseseră o revelație: socialismul, pentru a cărui construcție atîta se străduiseră, nu era de ele. Îl lăsau moștenire prostimii. Prima promoție de asistente produsă de liceul sanitar făcuse ravagii, mai ales în rîndul medicilor trecuți de prima tinerețe. O droaie de «nepotriviri de caracter» apăruseră în multe familii, concomitent cu apariția prin secții a unor obrazi proaspete, a unor corpuri mlădioase, cum se cam întîmplă pe la optsprezece-nouăsprezece ani. Această primă promoție era plină de fete care, provenind din medii cultivate, vorbeau limbi străine. Părinții acestora, voind să se-adapteze

timpurilor și dîndu-și seama că, din cauza originii lor sociale, odraslele nu le-ar fi fost primite la facultăți, le-ndreptau spre meserii practice. Aglae, care toată copilăria umblase desculță și mînase vacile și oile la păscut, n-avea înaripări de imaginație. Cu picioarele ei dolofane bine înfipte-n pămînt, cu capul bine-nfipț între umeri, nici la douăzeci de ani nu i-o luase mîntea razna. Cumpănise bine ce era și ce nu era de ea. Socotise că între ea și colegele ei, singura competiție în care-avea o șansă era competiția profesională. Aici nu se dădea îndărăt în fața nimănui. Muncită și muncitoare de cînd se știa, viața de spital i se păruse floare la ureche pe lingă sapa dusă-n spinare de la patru dimineța pe tarlă, pe lingă secerat și copilit. Unde-o puneai nu-i putea și nu crîcnea. Muncea cu tragere de inimă. O regretase toată secția cînd stătuse cinci ani acasă pentru a-și crește cei doi copii pe care nu voise-n ruțul capului să-i trimită nici la părinții ei, nici la ai lui Costică, bărbatu-său. Costică, băiat de la țară și el (economist, cu facultatea făcută la «fără frecvență», de gura Aglaei) nu umblase după zîna-zînelor. Pe Aglae o cunoscuse-n spital, cînd fusese o-dată internat o săptămînă, cu-o operație de-apendicită. Îi plăcuse că era la locul ei și se ținea de treabă. «Asta nu sare de gîtul nimănui». Peste trei luni le puneu popa pirostriile-n cap. Acum erau bunicii a doi băieți și-a două fete. Aglae și profesorul se-aduseseră unul pe altul la «cu plată». Ea aflase de la cineva din Minister că mai erau locuri la o policlinică specială, cu plată. Se gîndise numaidecît la profesorul Șerban și-l anunțase. La rîndul lui, profesorul o convinsese pe Aglae să lase clinica, oricît i-ar fi picat acolo, și să-și mai cruțe oasele înaintea pensionării. Aglae venise după profesor, fiindcă de fapt nu se putea-nvăța cu mentalitatea unei bune părți din generațiile mai tinere: vii ultima, pleci prima și ai grijă să nu-ți dea sîngele pe nas de-atîta muncă. Se simțea și foarte singură, în spital nemaifiind nici o asistentă de vîrsta ei, privită cu-ngăduință și de sus de cele tinere, care mai toate stăteau cu ochii cît cepele pe postul ei, avînd de adus o prietenă, o rudă, o cunoștință în locul «babei». Profesorul

Șerban, ajuns la vârsta pensionării, nu stătuse o zi mai mult în clinica de care-i era legată toată viața. Nu ceruse nici o prelungire. Știa și el, ca și Aglae, câți ochi erau ațintiți spre postul lui, câtă lume număra zilele și orele pînă la data posibilei lui pensionări. Cum nu-i plăcuse niciodată să dezamăgească oamenii, profesorul Șerban plecase din clinică în regretele unora și-n bucuria altora, la fel de sincere. Plecase într-un moment cînd nici mîna, nici ochii, nici atenția nu-i slăbiseră, operînd zi de zi și nemulțumindu-se — ca destule celebrități ajunse la aceeași vîrstă — să apară prin sălile de operație doar pentru a-și profera sfaturile ca pe niște oracole. În spital, profesorul Șerban mai venea acum doar la solicitarea vreunui dintre chirurgii cărora le pusese bisturiul în mînă, printre care se afla și actualul șef al secției. Acesta-l chema pentru că, uneori, voia sincer să-i știe părerea în cîte-un caz complicat; alteori, numai din politețe. Profesorul știa să deosebească apelurile pornite din nevoi reale de «politețurile» care se terminau în jurul unei cafele și cu taifas. Atunci afla ultimele cancanuri, cum urcau sau coborau cotele profesionale. «Măntreb dacă Dan o să mă mai cheme, după ultima discuție». Dan Simionescu, actualul șef al secției pe care-o condusesese profesorul Șerban.

«Te-am văzut la televizor, Dane. Am fost de acord cu toate afirmațiile tale de ordin profesional...». Urmase o tăcere destul de lungă.

«Să-nțeleg c-am spus și lucruri cu care n-ați fost de acord, domnule profesor?». «Dane dragă, dreptul să ne judece numai Dumnezeu îl are. Dar dacă nu spuneai „așa cum spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, medicina este o știință foarte importantă”, dacă nu spuneai adevărul ăsta capital și-atît de original, crezi că te-mpușcau cînd ieșeau de pe platoul ălor de la televiziune?».

Profesorul Dan Simionescu roșise pînă-n vîrfurile urechilor. «Tot e bine dacă mai roșește». «Domnule profesor, trebuie să-i dai cezărului ce e al cezărului ca să-i poți da lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu». «Numai că cezărului i se dă

și partea lui Dumnezeu; și, ce e mai grav e că i se dă și cînd n-o cere». Vorbiseră apoi despre una, despre alta, pentru-a acoperi această pată din conversație. Ca și cînd ar fi dat cu un strat gros de cremă ca s-astupe un petec de pe-un pantof.

Orice-ar fi făcut foștii colegi pentru a-i menține profesorului Șerban iluzia eficienței lui profesionale, acesta se simțea ca o primadonă la pensie, invitată în loja direcției la premiere și la reprezentații de gală. În viața fiecărui om vine clipa cînd își dă seama că i-a trecut vremea. Profesorul Șerban se uita cu melancolie și cu-nțelegere la cei care umblau pe lîngă el ca pe lîngă sfintele moaște. Și el umblase tot așa pe lîngă profesorul Bartolomeu, marele lui maestru. Puține lucruri originale inventă viața. Unii, uitînd acest adevăr de-o seamă cu lumea, nu-și reveneau din uimire în fața actualității clasicilor. Profesorului Șerban nu trebuia să-i spună nimeni că trecuse la fostele glorii. Un chirurg știe că i-a trecut vremea, pe drept sau pe nedrept, cînd pacientul îl întreabă: «Cine să mă opereze, domnule doctor?»; așa cum o femeie frumoasă știe că i-a trecut vremea cînd nu mai întorc bărbații capul după ea pe stradă. Profesorul Șerban se-apucase să scrie un tratat de chirurgie generală; mai întîi, fiindcă i se părea că e păcat să rămînă necunoscută atîta experiență profesională din care o sumă de chirurghi ar fi tras foloase; apoi, pentru că, de cînd nu mai trebuia să se scoale la cinci dimineața ca la șapte să fie-n clinică, timpul se dilatase, i se părea imens. Îi trebuise o perioadă destul de lungă pentru-a se acomoda cu noul lui fel de viață. Cel mai greu îi era însă să se-nvețe cu lipsa privirilor pline de speranță, care se oglindiseră-n ochii lui atîția ani. Fiecare epocă din viața proprie și din viață în general i se părea c-ar fi putut purta un *motto*.

Ani mulți, anii iubirii lui pentru Smaranda Hangan, iubire neîmplinită, purtau pe frontispiciu *Păduri ce ar putea să fie/ Și niciodată nu vor fi*. Un semn esențial, semnul idealului, al aspirației dar și al eșecului, fiindcă nimic nu te poate despăgubi de ceea ce n-ai trăit. Acuma, alte cuvinte-i ațineau tot mai des calea, trăgînd o ceață peste cele mai de mult:

Tălângile — trist/ Tot sună dogit,/Și tare-i tirziu,/Și n-am mai murit... «Chiar, tare-i tirziu».

Pacientul, un băiețandru care-n curînd urma să-mplinească șaptesprezece ani, avea «zona zoster». Profesorul Șerban îi inspirase încredere mamei băiatului, cucoană trecută de patruzecide ani, care, deși mărunțică și subțirică, avea o gușă impozantă, brăzdată de-o droaie de mărunte zbîrcituri. «Ce frumos și eufemistic i se spune gușii ăsteia la femei „colanul Venerei”». În cîteva minute, profesorul aflase povestea unei familii. Cum doamna mărunțică-și crescuse cei doi băieți fără ajutorul nimănui, afară de-al bărbatului, care făcea și el ce putea, dar nici nu gătea, nici nu spăla, nici nu călca. Mama doamnei, în loc s-o ajute pe ea cu doi copii, stătea la cealaltă fiică a ei care n-avea copii, în schimb avea un bărbat tare năzuos și autoritar, în fața ăstuia stînd smirna și soacră și nevastă. Bărbatul doamnei de față lucrase la Interne și se pensionase de boală. Băiatul cel mare nu intrase la facultate. Îl așteptau să vină de la armată, de la Mediaș, de la aviație. Nu mai pridideau cu pachetele, fiindcă mîncarea pe-acolo, de... Și-acum mai făcuse și Miki, Mihai, «zona zoster». Profesorul Șerban explica totdeauna pacientului în ce-i consta boala. Numai celor care nu mai aveau mult de trăit le fabrica un diagnostic fantezist. Tînărul Miki n-avea de ce să se teamă. Avea o boală banală, frecventă în ultima vreme, datorită, probabil, stresului.

— Ce să ne mirăm, domnule doctor ! Toată iarna am avut în casă între 7 și 10 grade. Și cum să mai pui ceva de-ncălzit cînd e 3 lei kilowatul? Ce venituri să ai ca să-ți dea mîna?

Profesorul Șerban dădu din cap a pagubă. «Zona zoster» nu era boală primejdioasă, dar durată, durerile, ca și starea generală proastă n-aveau cum să fie-nlăturate.

— Răbdare, Miki. În ce clasă ești?

— Într-a unșpea, la «mecanică».

— Și ce-ai de gînd să te faci ?

— Ofițer. Dar de Miliție. Și vreau să fac și Dreptul.

— Îți urez așa să fie.

Mama băiatului dădu din cap dubitativ.

— Să vii săptămîna viitoare să te văd din nou. Cu-acelaș bon.

Profesorul îi întinse băiatului petecuțul de hîrtie. Tocmai voia să strige «următorul», cînd intră Aglae-n cabinet.

— Domnu' doctor, a venit aia cu ciorapii cu vărsat-de-vînt, știți dumneavoastră care.

Aglae desenă în aer ceva ce s-ar fi tradus prin lungă, slabă și zăludă.

Ciorapii cu «vărsat-de-vînt» erau «ultimul răcnet»: cu buline, cu flori, cu arabescuri, în fine cu tot felul de chiznovături.

— Aha !

— Zice că are zece kile și că să i-o luăm pe toată. De data asta, cu-o sută cincizeci. Fără os.

— Dumnezeii mamei ei !

— Parcă eu zic altfel ?

— Tu cîți bani ai la tine ?

— Trei sute-n cap.

— Și eu tot cam atîta. Mă duc la doamna doctor Andreianu să văd dacă ne poate da ceva.

— O să vrea și dînsa.

— O să-i dăm, și gata.

— Nici nu știu cum e: bucăți mari, pungi de-un kil. Că e-nghetată tun. Asta-i problema.

— Cum o fi, cum n-o fi, o luăm. Mă pupă nevastă-mea.

— Eu nici n-o gust, o duc toată la amărîții ăia de copii.

Pentru Aglae, oricine nu putea să stea la cozi și-avea nevoie de ajutorul altuia pentru aprovizionare era un amărît.

«Biata Aglae, are o viziune alimentară asupra lumii. Cum să n-o ai cînd bate vîntul prin magazine ? Eu ce viziune am ?». Cu cît trăia, cu-atîta profesorul Șerban își făcea mai puține iluzii despre lume și despre sine. La urma urmei, de ce să nu fi recunoscut că pe lîngă atracția posturii de ascultător

«picaresc» al afitor povești cîte îi e dat unui medic să audă, la «cu plată»-l minase și speranța de-a-și face niște relații utile, relații «socialiste», fără de care viața era aproape de neconceput.

Trecută de șaptezeci de ani, Marina Șerban, nevasta profesorului, hotărîse să nu se așeze la cozi mai lungi de circa treizeci de persoane, drept care se mulțumea să mănînce temiri-ce și mai nimic. «Vreau să mor în patul meu. Nici la Aiud, sub etichetă de drept-comun, nici în vreun spital de psihiatrie, declarată nebună, fiindcă numai nebunii nu-nțeleg binefacerile regimului. Nu vreau să fiu adusă-n stare să spun public ce cred». De cînd ieșise la pensie, neavînd nici nepoți nici strănepoți de crescut, înțelegea să facă lucruri pe care, din cauza lipsei de timp, nu și le putuse-ngădui: să citească pe saturate, să vadă muzee, expoziții, să meargă la concerte, la spectacole, în excursii. De cînd fusese reclamată, nu se știe de cine, că face chiuretaje, reclamată și anchetată de Miliție, își încuiase tensiometru și stetoscop și cu toate că era greu de crezut că cei din cartier, pe care-i îngrijea de-o viață pe gratis, i-ar fi făcut asemenea denunț, Marina Șerban nu mai accepta să consulte și să-ngrijească pe nimeni: «nici morți de i-aș vedea», cum spusese sub impresia întrevederii cu organele de Miliție, care-o luaseră cu mașina lor, dar o trimiseseră acasă pe picioare, cu troleibusul, treaba ei cum, o privea. «Noi nu credem tot ce scrie în denunț, dar vă sfătuim să vă potoliți», i se spusese patern la Miliție, după ce i se controlase trusa care conținea un tensiometru, un stetoscop, un tub cu nitroglicerină, două fiole de „Piafen” și două de „Cerucal”. Marina Șerban fusese luată, «invitată» la Miliție chiar din ușa apartamentului, în clipa cînd se-ntorcea de la un bolnav. Chestionată pe loc de unde venea, dăduse adresa și numele persoanei consultate, atrăgîndu-le atenția celor doi locotenenți, cum arătau legitimațiile lor, că era vorba de un

cardiac și cu-o nevastă bătrînă ca și el; și nici ea sănătoasă. Tot ce le lipsea era o sperietură. Dacă mai tîrziu oamenii-n chestiune fuseseră cercetați, Marina Șerban nu știa. Oricum, față-n față cu ea nu fuseseră puși. După ce i se luase trusa, pentru a fi scotocită, se vede treaba de niscaiva superiori sau de niscaiva experți, fusese lăsată s-aștepte într-o sală unde nu mai era loc pe bănci de-atîta populație de culoare, mai ales femei care-și alăptau puradeii. De miros ce să mai vorbim. Vorbeau țigănește-ntre ei, așa că doctorița nu le putuse afla păsurile. O măsuraseră odată din cap pînă-n picioare și-atît. Sigur nu se-ncadra-n aceleași articole ale *Codului penal* cu-ai lor.

Din ușa apartamentului Marinei Șerban și pînă la Miliția Capitalei, cei doi locotenenți nu schimbaseră nici cu ea nici între ei nici o vorbă. Unul fluiera din cînd în cînd cîte-un crîmpei din *Una paloma blanca*. Marina Șerban avea principiul de-a trata oamenii cum o tratau. Se uitase tot timpul pe fereastră, ignorîndu-i pe locotenenți. Nu-ncercase-n viața ei să capteze bunăvoința cuiva. Colțoasă din fire, singura concesie pe care le-o făcea semenilor era să se stăpînească și să se uite-n altă parte cînd, de fapt, le-ar fi crăpat capul. Locotenenții n-o lăsaseră să-i scrie bărbatului ei nici un mesaj și nici să intre-n casă. «Vigilenți, ce mai». «Conspirativi». Să fi fost inițiativa lor, să fi fost dispozițiile superiorilor sau înaltele principii ale instituției ? Ce importanță avea. Oricum, «băieții», cu un cuvînt foarte des folosit de-o vreme-ncoace, se «orientaseră». Doctoriței Șerban îi fusese dat să vadă mulți «orientați» lăsîndu-și morgia și-ncrederea-n ei în pragul cabinetului și, la cea mai mică bănuială că valoroasa-le viață le-ar fi fost în primejdie, pleostîndu-se ca vrejul de arșiță, umili ca și cînd umilînța ar fi putut împlînzii, «umaniza», boala pe care medicul putea doar s-o constate și să-ncerce s-o supună.

Locotenenții se dăduseră jos și vorbisera ceva-ntre ei. Deși pricepuse că excursia se terminase. Marina Șerban rămăsese nemișcată, așteptînd dispoziții. Unul dintre locotenenți deschisese, într-un tîrziu, ușa mașinii.

— Ce faceți, nu coboriți ?

— Am așteptat să-mi spuneți. Am mare-ncredere-n limbajul articulat — strică ea o vorbă.

Și iar tăcere pînă-n sala de așteptare suprapopulată, într-un tîrziu îi venise rîndul la comandant.

— Șerban Marina.

Trecuse-atîta vreme de cînd n-o mai strigase nimeni ca la armată.

— Bună ziua.

Într-un alt tîrziu, colonelul, un domn spre cincizeci de ani, cu ochelari, cu părul cărunț, cu mutră chiar intelectuală, ridicase ochii dintr-un dosar și, fără să-i răspundă la salut, îi făcuse un semn să ia loc. Ar fi putut face semnul de la-nceput. «Protocolul autorității — protocolul umilirii». Și-l amintise pe fostul ei șef — șef pentru o perioadă foarte scurtă — pe răposatul profesor doctor-docent Voiai Marin. «La fel te poftea și el. După ce făcea un rînd de varice».

— Tovarășa Șerban, vă aflați la noi în urma unui denunț. O voce baritonală moale, fără nimic vulgar.

«S-au schimbat boierii. Gata cu punctele, acum *luăm* juriști !».

Marina Șerban tăcea.

— Sînteți denunțată că practicați ilegal medicina și că faceți chiuretaje.

Ea tăcea mai departe.

— Ce-aveți de spus în fața acestor acuzații ?

— Mai întîi ce-nțelegeți dumneavoastră prin «a practica ilegal medicina» ?

— Adică a da consultații clandestine la domiciliul bolnavilor și la al dumneavoastră.

— Și eu care mă gîndeam că «a practica ilegal» înseamnă să practici ceva pentru care n-ai calificare obligatorie.

— *Studiile* nu vi le contestă nimeni. Numai dreptul de-a practica.

— Domnule colonel (se hotărîse Marina Șerban să

vorbească, fiindcă pierderea de timp i se părea sărăcia omului, ca și vorba multă), vreau să vă spun că de cînd eram internă și pînă-n ziua de azi am răspuns la orice solicitare a unui om bolnav. Sînt convinsă că nu mi-am făcut decît datoria de medic. Cineva care practică ceva clandestin nu merge cu geantă-n mînă, în vîzul tuturor.

— Și cît încasați pentru datoria asta și pentru geantă ? Pe sub glasul baritonal, moale, cu inflexiuni de om școlit, începea să sune goarna Miliției.

— În denunț nu scrie ?

— Vrem s-auzim ce spuneți dumneavoastră.

O ironic plictisită, blazată, acompania glasul baritonal.

— Nimic. Deși n-o să mă credeți. Întrebați pe oricine dintre bolnavii pe care-i văd cît sau ce mi-a dat.

— Și-atunci pentru ce-o faceți ?

Se uitase peste ochelari la inculpată cu un reproș ironic.

— Așa cum sînt oameni care cred în Dumnezeu, sînt și unii care cred în menirea lor pe pămînt. Mi-ar părea foarte rău ca punctele noastre de vedere să nu coincidă.

— Nu considerați că pînă la pensie ați avut destul timp să vă-ndepliniți «menirea» ?

— Un medic seamănă dintr-un punct de vedere cu artiștii. Atît cît e-n două picioare și-n toate mințile nu se pensionează decît oficial: dintr-un post, nu din profesie. Cred că lui Sadoveanu și lui Arghezi nu le-a spus nimeni «nu mai scrieți, fiindcă sînteți bătrîni».

— Doamnă doctor, unde-i lege nu-i tocmeală. (Colonelul părea să-și retragă ironia din glas și din ochi, ba chiar s-o regrete.) Chiar dacă dați pe gratis consultații și dacă noi nu credem ce scrie-n denunț în privința chiuretajelor, vă sfătuim să vă potoliți. Lăsați oamenii pe seama medicinei în vigoare: există policlinici, dispensare, spitale, „Salvare”.

— Nu vă urez s-aveți parte de ele, dar cui m-a denunțat îi urez să aibă parte.

Vorbele Marinei Șerban, blestemul ei pe șleau, contrastau atît de mult cu tonul detașat, elevat chiar, de parc-ar